

לתגובות והערות: שליח 054-6868199

זמני ת"א:

פְּנִימַת הַשָּׁבָת: 16:29

יְצִיאַת הַשָּׁבָת: 17:30

ר"ת: 18:03

לקבלת העלון במייל-

שלחו הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

בס"ד עלון מס' 328 6.1.2018 - ימ' מבת תשע"ח

וְהוּא הַשְּׁמַעַן לְהוֹרֵי צְדִיקִים וְבוֹאֵן בְּנֵי

פְּרִשְׁת - שְׁבוֹת

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיָּרְבוּ (א,ז)

בקהילה קטנה באירופה שלפני מלחמת העולם הראשונה, חיה אישה צדקנית, שעשרה ילדים נולדו לה. בשעה שהיתה מעוברת עם אחד מהם, חל סיבוך כלשהו והרופאים יעצו לה לבצע הפלה! הצדקנית הזו לא שמעה בקולם, הלכה בתמימות עם בוראה ולבסוף נולד לה בן נוסף, בסייעתא דשמיא, בריא ושלם. לא עברו שנים רבות והגיעו ימי הזעם, ימי שואת אירופה, ושמונה מתוך ילדיה עלו על המוקד על קידוש שמו יתברך. רק שניים מילדיה נותרו לפליטה: בן ובת. הבן שנותר היה הבן ההוא שהאישה התעקשה שיוולד בריא ושלם. והנה מכל בניה דווקא הוא ניצל! דווקא הוא היה שהשאיר שם ושארית למשפחתה! גם קטע זה של הסיפור מרגש דיו, עוד מבלי שנספר שאותו בן שנותר לפליטה היה לא אחר מאשר מאור דורנו, ראש הישיבה, מרן הגאון ר' אלעזר מנחם מן שך זצ"ל!!! בשעת מעשה לא ידעה אימו הצדקנית שהיא נושאת בקרבה את גדול הדור הבא. אבל, מה שנדרש ממנה היה לשמוע לציווי הבורא ולא לשמוע לעצות הרופאים וכך היא עשתה, ומשעשתה כך זיכה אותה הקב"ה להעניק לעם ישראל - ולעולם כולו - את המאור הגדול! סיפור זה סיפר מרן זצ"ל בעצמו!

וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפֶרֶךְ (א,יג)

ודרשו חז"ל, תחילה היה השעבוד ברך, ואחר כך בקשה. וכנגד זה תיקנו לנו חז"ל לקחת מרור בפסח, שבתחילת גידולו הוא מתוק, וסופו מר. ולכאורה למה תיקנו לנו זכר לתקופה שהיה רך, והרי תקופה זו לא היתה עדיין חלק מהגזירה. וביאר "הכתב סופר": על פי הירושלמי, שכתב ש"תחילתו רך", היינו כשהיה יוסף משנה למלך במצרים היה להם כל טוב, כמו שנאמר "ואכלו את חלב הארץ". ול"בסוף קשה", היינו שבסוף שיעבדו את ישראל בעבודה קשה, ע"כ. והנה כשאדם נאלץ לעבוד בפרך אצל מי שהיה פעם אוהבו וידידו, זהו דבר קשה עד מאד. שכן, העובד אצל מי שהיה שונא לו מאז ומעולם, יודע הוא ששונאו ומשועבד לו, אבל זה שהיה מתנהג עמו בידידות ובאהבה, ולפתע נהפך לבו לשונאו, וצריך כעת להשתעבד תחתיו, זהו דבר קשה מאד. וזה היה בשעבוד מצרים, שבתחילה היטיבו לישראל, ואח"כ שעבדום ומררו את חיייהם, לכן התקינו לנו לאכול "מרור" בפסח, שתחילת גידולו הוא מתוק, זכר לתקופה שהיה להם טוב כי זה גופא שבתחילה היה להם טוב הכביד והקשה את הגלות עוד יותר.

וְתֹאמְרֵן אִישׁ מִצְרֵי הַצִּילָנוּ (ב,יט)

אדם אחד נשכו ערוד והוא רץ לשים את רגליו במים, שזו היא רפואתו של נשוך ע"י ערוד - להקדים למים. כשנתנן בנהר, ראה שם ילד אחד שהיה טובע במים ושלח ידו והצילו. אמר לו הילד: אילולא אתה כבר הייתי מת! אמר לו האיש: לא אני הצלתיך, אלא הערוד שנשכני וברחתי ממנו למים, הוא שהצילך. (מדרש).
מובא במדרש שכך אמרו בנות יתרו למשה: יישר כוחך שהצלתנו מיד הרועים.
אמר להן משה: אותו מצרי שהרגתי הוא הציל אתכם. לכן אמרו בנות יתרו לאביהן: **"אִישׁ מִצְרֵי הַצִּילָנוּ"**.

והוסיף על כך הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: מכאן נלמד עד היכן מגיע חיוב הכרת טובה, שהנהנה והמקבל טובה מהזולת, אע"פ כשהלה לא התכוון להיטיב לו, ואדרבה במעשיו הוא חשב להרע לו, מכל מקום מכיוון שבעקיפין הוא נהנה ממנו ונסבבה על ידו טובה - חייבים להכיר לו טובה על כך. אם מכירים טובה לערוד או למצרי. כל שכן שחייבים להכיר טובה לאדם מישראל שבעקבות מעשיו הגיעה אלינו טובה.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַהֲרֹן לֵךְ לְקִרְאֵת מֹשֶׁה הַמְדַבֵּר (ד,כז)

הגה"ק רבי אהרן קוטלר זיע"א והגה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א למדו באותה תקופה בישיבת סלוצק. לאחר שנים נעשו שניהם למקימי עולה של תורה בארצות הברית, ר' משה נסע לארצות הברית בשנת תרצ"ו, לאחר שהקומוניסטים התנכלו מאד לו ולמשפחתו כאשר כיהן כרבה של לובן. ר' אהרן נשאר בליטא עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, ובחסדי ה' הצליח להימלט מהשוואה יחד עם עוד בני ישיבות והגיע ליפן דרך רוסיה. ביפן עמדו בפניו שתי אפשרויות, לנסוע לארץ ישראל ולהצטרף לחותנו רבי איסר זלמן ששימש כראש ישיבת עץ חיים בירושלים, או לנסוע לארה"ב ולהירתם להצלת יהדות אירופה ולפעול להרמת קרן התורה בארה"ב. באותה שעה היתה ארה"ב כמעט כמדבר שממה מבחינה רוחנית. ר' אהרן החליט להטיל את גורל הגר"א, הפסוק שעלה בגורל היה **"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַהֲרֹן לֵךְ לְקִרְאֵת מֹשֶׁה הַמְדַבֵּר"** ההוראה בפסוק היתה ברורה, לנסוע לארצו של ר' משה פיינשטיין שהיא כמדבר שממה. ואמנם ר' אהרן נסע לארצות הברית, פעל גדולות ונצורות בשטח ההצלה. והקים את ישיבת לייקווד שתרכזה רבות להרבצת תורה ולהצלת החיים היהודיים והתורניים בארה"ב ובארצות נוספות.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה... רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן... (א,א-ב)

אומר רש"י: אף על פי שמנאן בחייהם בשמותם, חזר ומנאן במיתתן. הקב"ה מונה וסופר להודיע חיבתו שנמשלו לכוכבים. שמוציא ומכניסן במספר ובשמותם. שנאמר בישעיה: **"המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא"**. להודיע חיבתו של עם ישראל שנמשלו לכוכבים.

הסבא מסלבודקה היה אומר דבר נורא. מדוע נמשלו עם ישראל דוקא לכוכבים? כי ידוע שבבריאת העולם הכוכבים האירו. הדבר תמוה, אם השמש האירה, והירח האיר - מהי תועלתם של הכוכבים, שאורם כה חיוור ומועט? אלא הקב"ה אמר ללבנה שתמעט את עצמה, כי אין שני מלכים משמשים בכתר אחד. מיעטה הלבנה את עצמה, והקב"ה הרבה צבאה בכוכבים כדי לפייסה. עומדת לה הלבנה שהיתה בשיא הזריחה והיכולת להאיר, ומנמיכה את עצמה. הולכת הצידה, כביכול, היא פגועה. מיד יצר בורא עולם יצירה של כוכבים, שלכאורה אין מהם שום תועלת. כל תכלית בריאת הכוכבים היתה לפייס את הלבנה. עם ישראל נמשלו לכוכבים, שכל מטרותם הינה לפייס. גם הכוכבים, לא בשביל עצמם נבראו. ליהודי יש תפקיד באהבת ישראל שבו - לפייס. מה הכוכבים נבראו כדי לפייס, גם היהודי חי ובא לעולם בשביל לפייס את השני.

גאון המידות היה רבי איסר זלמן מלצר, תלמידו של רבי חיים בריסקער, סגן ראשי הישיבות. בשנת תשי"ד, פחות מחודש אחרי החזון איש, נפטר ר' איסר זלמן בשם טוב ובשיבה טובה. הספדים רבים נערכו אחריו בכל עולם הישיבות. גם בישיבת חברון נערך מספד גדול לזכרו של גאון הדור רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שהיה גיסו של ראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל. אחד מן המספידים היה רבי משה חברוני, שהיה חתנו של רבי משה מרדכי ואחיו של הנפטר, והוא סיפר סיפור שארע עמו:

היה זה בשנת תש"ח, כשש שנים לפני הפטירה, עוד לפני קום המדינה. בירושלים נערך אז עוצר. משש בערב עד שש בבוקר אסור היה לצאת מן הבית. מי שיצא – הסתכן בהריגה או במעצר בחשד לריגול... רבי משה חברוני היה אז אברך צעיר. לילה אחד, ישב בביתו בשעה מאוחרת מאוד והכין את השיעור למחר. לפתע נשמעו דפיקות בדלת. הרב זינק בבהלה לדלת ושאל בחשש: "מי שם?"

קול חלש נשמע מעבר לדלת, קולו של רבי איסר זלמן: "דער פטר, הדוד, הדוד... בוריות פתח רבי משה את הדלת, כשתסריטי אימה מתרוצצים במוחו, מי יודע מהו הדבר הנורא שגרם לדודו הזקן להטריח עצמו בשעת לילה כה מאוחרת, תוך סכנת נפשות עצומה ממש. אך בפתח עמד רבי איסר זלמן כשחיוך גדול שפוך על פניו, והוא מרגיע: "אל דאגה, הכל בסדר, אבל יש לי איזה רמב"ם קשה, סתירה ברמב"ם, אני חייב פשט! ידעתי שאתה ער כעת ומכין את השיעור, מסתמא יהיה לך איזה פשט בשבילי!"

"בשביל זה הגיע גדול הדור, בשעה כה מאוחרת תוך הסתכנות עצמית", הספידו הרב חברוני, "כזו אהבת תורה עצומה היתה לו!" והוא ממשיך בסיפורו: "כמובן, מיהרתי להכניסו לביתי, והוא הציג בפני את הסתירה. אכן, הסתירה היתה קשה מאוד! עיינתי ברמב"ם במשך כעשר דקות, ולבסוף, עלה לי רעיון לתירוץ. אמרתי לו את החילוק, ורבי איסר זלמן היה מאושר. הוא נישק אותי ברוב התרגשות, באומר: "אה! עכשיו סדרת לי את העניין!" הוא נשאר ללמוד בביתי עד תום העוצר בשעה שש בבוקר, נפרד לשלום והלך". סיפור נפלא של אהבת תורה עד כלות...

אך מה באמת עמד מאחורי הסיפור? לא ידע רבי משה חברוני עד יום מותו... רבי איסר זלמן מלצר חיבר ברב גאונותו את הספר "אבן האזל", המכיל שמונה חלקים. החלק האחרון של ספרו החשוב, חלק ח', התעכב בהמתנה לדפוס זמן רב, כשנה וחצי המתין חלק זה לצאת לאור. ערב אחד, התפלל הרב תפילת מעריב בבתי ברוידא, סמוך לביתו, השעה היתה חמש וחצי בערב, ובחורף ניתן היה להתפלל ערבית. הגבאי זרז את המתפללים שהתעכבו בבית הכנסת, עוד מעט מתחיל העוצר ואסור שאי מי ישאר בבית הכנסת. בעל בית הדפוס, שהיה גם הוא בין המתפללים, ניגש לרבי איסר זלמן ובישר לו: "כבוד הרב, מחר ב 8 בבוקר אפשר להביא את הכתבים, מתחילים להדפיס את הספר, הגיע התור של הרב!" בשמחה מיהר הרב לביתו, לקח את תכריך הכתבים, הוסיף, תיקן, מחק וסיים את ההגהות האחרונות. השעה היתה 12:30 בלילה. לאחר שעבר על כל הסוגיות מתחילה ועד תום, פנה לרבנית ואמר: "אינני יכול להדפיס מחר את הספר!"

"למה???" נדהמה הרבנית, "לאחר שחיכית זמן כה רב?! הרי אם לא תדפיס אותו מחר, מי יודע מתי יגיע שוב תורך?" "אכן, את צודקת", ענה הרב בצער, "אבל איני יכול להדפיס! אסביר לך למה. בספר מופיעה קושיה מחתנו של גיסי הגאון רבי אהרן כהן, ראש ישיבת חברון, במקום נוסף בספר מופיע תירוץ שתירץ לי חתנו של גיסי, הגאון רבי יחזקאל סרנא, ראש ישיבת חברון. כעת, אני נוכח לדעת שרבי משה חברוני אחייני לא מופיע בספר. חוששני שאם אדפיס כך את הספר, ישאלו הנכדים ברא הזמן 'מדוע רק סבא שלנו לא מופיע בספר?' וזו תהיה עוגמת נפש גדולה עבורו, ואם לאדם אחד תהיה עוגמת נפש מהדפסת הספר, איני מעוניין בהדפסתו! מוטב אגנוז את הספר ולא אצער יהודי בהוצאתו!". הרב שקע בהרהורים. לפתע עלה בדעתו רעיון נפלא. "יש לי פה סתירה ברמב"ם", קרא ר' איסר זלמן, שבמוחו עלו מיד לפחות עשרה תירוצים המתאימים ליישב את הסתירה, "אכנס אל ר' משה חברוני, שודאי ער עדיין ומכין את שיעורו, והוא הרי ת"ח גדול, ודאי יצליח ליישב את הסתירה, אזי אוכל להכניס את תירוצו בספר היוצא לאור". וכך עשה.

בשעה מאוחרת בלילה, בזמן העוצר הוא רץ לביתו של האחין, הציג את הסתירה וקיבל את התירוץ המבוקש. בבוקר, שב רבי איסר זלמן מאושר לביתו, וכתב בספר: "ותרץ לי חתן גיסי, הגאון רב משה חברוני, ר"מ ישיבת חברון, והדברים נפלאים ומאירים..." מסירות הנפש העצומה שגילה הרב בזמן סכנה היתה בעיקר בשביל לא לפגוע ביהודי. נמשלו ישראל לכוכבים – מה הכוכבים הגיעו לפייס, כך יהודי נועד, אך ורק לפייס, לאהוב ולכבד – כל יהודי ויהודי. זו היתה משנת חייו של רבי איסר זלמן – כבוד הזולת. חובה עלינו להתחזק ב"אהבת לרעך כמוך", לאהוב את השני, לחדד את הרגישות, שחלילה לא תהיה פגיעה בזולת, ואז נזכה בעז"ה ל"זה כלל גדול בתורה". (הרב ישראל מאיר שושן)

וַיִּשְׁמְעוּ עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם (א,יא)
על הפסוק הנ"ל נשאלת השאלה: מדוע שלא ישלמו מיסים, הרי עמ"י היו תושבי מצרים, וככל תושבי המקום היה עליהם לשלם מיסים לאוצר המלוכה, ואם כן מה היתה תלונתו של פרעה? אלא, שאמנם נכון שעליהם לשלם מיסים, אך לשם מה להעמיד עליהם "שרי מיסים" – שני שרים?! העמדת שני שרים הממונים על אותו הדבר נועדה אך ורק כדי 'לטרטר' את היהודים. ימתינו שעות בתור, וכשסוף סוף יגיע תורם – יודיע להם הפקיד שחסר להם מסמך, ושיפנו למשרד השני... כלומר, היתה זו אחת הדרכים של פרעה להקשות את החיים על בני ישראל. (ומתוק האור)

כִּי מָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים (ד,יט)
שירדו מנכסיהן והעני חשוב כמת (רש"י)
מסופר על הגאון רבי יוסף שאול זצ"ל בעל שו"ת שואל ומשיב, שבא אליו עני אחד לבקש נדבה, והגאון ר' יוסף שאול הלך לחדר השני להביא לו כסף, וכאשר בא בחזרה ראה שהעני גנב שעון, ואמר עתה מתורץ לי מה שאמרו חז"ל "עני חשוב כמת", שלכאורה קשה, הרי אין רואים שהעני אף היותר גדול גם כן, לא ירצה למות. אלא הכוונה היא, כמו שאין רשאים להניח מת להיות יחידי בחדר, שצריך שומר שישמור עליו, כך אין רשאים להשאיר עני יחידי בבית.

תָּבוּ אִין נָתַן לְעַבְדֶּיךָ וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ עֲשׂוּ (ה,טז)
רבי יוחנן מקרליו היה מבאר את הפסוק על דרך המוסר:
'תָּבוּ אִין נָתַן לְעַבְדֶּיךָ' – אומנם לא ניתנה בנו תבונה לשוב בתשובה בצעירותינו, אך 'וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ עֲשׂוּ' – השערות שמתחילות להלבין מעוררות אותנו לשוב בתשובה טרם יומנו. (מאורי אש' עמ' תקכא)

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, לירון אמיר וענבל בני פנינה, הילה בת אסתר, גיא בן חוה, חמוטל בת ויקטוריה, אפרת בת מוזל, נועה בת יעל, קרן בת רחל.
לזרע בר קיימא: מוריה בת אורנה.
הצלחה ופרנסה טובה: לשגיא בן מרים, מורן בת רותי, אלכסי בן אירנה, לירון בן פנינה, קורל בת סיגל.

לרפואה שלמה: ציפורה בת מורוור, לציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה, עזיזה בת שוליקה, שולה בת עזיזה.

לעילוי נשמת: אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארו בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מוולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, זקלין לוי בת מסעודה ז"ל, יוסף בעדאש בן נוארה ז"ל, ירושה בת רות ז"ל, זהרה ואסתר ושמחה ומכלוף בר חנינה למשפחת בן שבת ז"ל, אברהם בן חנה וזבולון הכהן ז"ל.